وێرانەکانی جیهان.. ڕوشدی جەعفەر

لە ئەوروپای سەدەی هەژدەدا، لە لایەکەوە “گەشبینیی لایبنیزی” و لە لایەکی ترەوە “ڕەشبینیی ڤۆلتێری” هەیە. هەرکام لەم گەشبینی و ڕەشبینییەش بەستراونەتەوە بە دوو تێڕوانینی جیاواز لەمەڕ خراپە، ئازار و جیهانی ڕێتێچوو. لایبنیز پێی وابوو ئەو ڕاستییەی کە ئەم جیهانەی ئێمە لێی دەژین پڕە لە خراپە و ئازار، عەدالەتی خودا تووشی گرفت ناکات. خراپە بەشێکە لە سووڕی عەدالەتی خودا خۆی. لایبنیز لە ئەرگۆمێنتێکی پێنج هەنگاودا، دەگاتە سەر ئەو بۆچوونە ناودار (و بەدناو)ەی کە ئەم جیهانەی ئێستا “باشترین جیهانی مومکین و ڕێتێچووە (the best of all possible worlds)”: “یەکەم، خودا کائینێکی هەمەتوانا و هەمووشتزان و سەراپا چاکە؛ دووەم، خودا ئەو جیهانەی درووستکردووە کە ئێستا ئێمە لێی دەژین؛ سێیەم، خودا دەیتوانی جیهانێکی جیاوازتریش درووست بکات، یان هەر هیچ جیهانێک درووست نەکات (با بڵێین، کۆمەڵێک جیهانی مومکین و ڕێتێچووی دیکەش هەن)؛ چوارەم، چونکە خودا هەمەتوانا و هەمووشتزانە، ئەوا دەیزانی کامە جیهان باشترینە و دەشیتوانی بیئافرێنێت، چونکە سەراپا چاکەیشە بڕیاری دا ئەم جیهانەی ئێستا بئافرێنێت؛ پێنجەم، هەربۆیە، ئەم جیهانەی ئێستا، واتە ئەو جیهانەی خودا ئەفراندوویەتی، باشترین جیهانی مومکین و ڕێتێچووە”. (کورتەی ئەم ئەرگۆمێنتە لە ئینسایکلۆپیدیای بریتانیکا وەرگیراوە). بەم جۆرە، لەم تێڕوانینە تیۆلۆژییەدا، خراپە شتێکی ناچاری و زەروورە. ئەو شەڕ و ئازار و خراپەیەی لەسەر ئەم دونیایەدا هەن گومان ناخەنە سەر توانا، زانین، بەخشندەیی و چاکەکاریی خودا. تەنانەت ئەگەر بوترێت خۆ دەکرێت وێنای جیهانێک بکەین خراپەی کەمتر تێدا بێت، ئەوا لەم ڕوانگە لایبنیزییەوە، بانگەشەیەکی هەڵەیە، چونکە مادام ئێمە ئەو جیهانە وێنانەکراوەمان تاقینەکردۆتەوە، دەشێت لەم جیهانەی ئێستاش خراپتر بێت.

چل و شتێک ساڵ دوای داکۆکییەکەی لایبنیز لە خودا، واتە لە ساڵی 1755دا، بوومەلەرزەیەکی گەورە شاری لیشبۆنە، پایتەختی پرتوگالی هەژاند، و بووە هۆی مردنی دەیان هەزار کەس و تەختبوونی شارەکە. هەندێ لە مێژوونووسانی فیکر، بە بوومەلەرزەیەکی تیۆلۆژی-فەلسەفیش دایدەنێن. بوومەلەرزەیەک کە وادەکات بە مانای “گەشبینی”،

“عەدالەتی خودا”، “خراپە”، “ئازار” و هتد بچنەوە (هەڵبەت بە پلەی یەک لەناو بازنەی فەلسەفییەکاندا، نەک ئەوەی هەموو کونج و کەلەبەرەکانی ژیانی گشتی گرتبێتەوە.) بوومەلەرزەکەی لیشبەنە لە سیاقێکدا ڕوویدا کە تازە خەریک بوو دەوڵەت-نەتەوەکان درووست بن، مۆدێرنە و ترادیسیۆن هەر لە سەرەتای ململانێدا بوون. وێڕای ئەوەی کە بوومەلەرزەکە لە پایتەختێکی ئەوروپای مەسیحینشین ڕوویدا (چونکە بە نموونە ئەگەر ئەم بوومەلەرزەیە هی شارێکی نا-ئەوروپی و نا-مەسیحی بووایە، نەدەبووە مایەی “بوومەلەرزەیەکی فیکری”ش، بەڵکو یان نادیدەدەگیرا یان بە سزای خوا بۆ بێباوەڕان دەبەسترایەوە).

هەر لەو ساڵەی بوومەلەرزەکە ڕوویدا، ڤۆڵتێر شیعرێکی درێژی دەربارەی نووسی، بە ناونیشانی “شیعرێک دەربارەی بوومەلەرزەکەی لیشبەنە”. ڕەنگە لەبەر ئەوە تێڕوانینەکەشی بە شیعر خستبێتەڕوو، چونکە شیعر هاوخەمییەکی پێخەرشتری تێدایە، لە فۆرم و ناوەڕۆکیشدا، بە پێچەوانەی ئەو فەلسەفەیەی کە ڤۆڵتێر بە خەمسارد و بێباک و “هەڵە” دەیزانی (وەکو فەلسەفەی لایبنیز). چەند ساڵێک دواتریش ڕۆمانی “کاندید”ی بڵاوکردەوە کە تەوسێک بوو لەم “گەشبینییە” تیۆلۆژییە. ڕەخنەی فەیلەسووفانی ڕۆشنگەری لە تیۆلۆژیای مەسیحی لە ڕەخنە لەم گەشبینییە جیانابێتەوە.
ڤۆڵتێر تێڕوانینێکی ڕەشبینانەتری دەرهەق بە ژیان هەیە. دۆخی ئاسایی ژیان، بەدەر لە کارەساتەکانیش، پڕە لە ئازار و چارەڕەشی، بەڵام کە کارەساتێک ڕوودەدات ئەم ئازارە چەند قات دەبێتەوە.

لە یەکەم دێڕی شیعرەکەدا ڤۆڵتێر وشەی “فانی (mortal)” بەکاردەنێت: هەر ئەوەی کە ئێمە بوونەوەرێکی کۆتادار و فانین سەرچاوەی ڕەشبینییە فەلسەفییەکەی ڤۆڵتێرە. مادام ئێمە بوونەوەرێکی ڕووەو مەرگ و لەناوچوونین، ئەوا لە کۆتا لێکدانەوەدا تێکڕای ئەو ئازارەی دەیچێژین بێهودە و بێسوودە. بەڵام ئەم ڕاستییە وا لە ڤۆڵتێر ناکات بانگەشە بۆ بێباکی و دەستهەڵگرتن بکات. بەڵکو لە هەناوی ئەم ڕەشبینییەوە، هیوایەک دێتەدەر: ڤۆڵتێر وای دەبینێت ئەگەر بەڕێین لە ئێستادا، واتە لەو ڕۆژگارەی ڤۆڵتێر تێیدا دەژیا، هەموو شت باشە، خۆمان فریوداوە و کەوتووینەتە تەڵەی وەهمەوە، بەڵام ئەگەر بەڕێین ڕەنگە لە داهاتوودا، لە ڕۆژگارێکی تر هەموو شت باش بێت، ئەوا هەندێ بەهەڵەدا نەچووین. ئەم داهاتووە، هەمان باوەڕەی ناسراوی ڕۆشنگەرەکانە بە بەرەوپێشچوون- و دواجار دەرکەوت ئەم باوەڕەش هەر بەلاڕێدا بەرە، گەرچی حەتمی و

خەلەلانەدراویشە.

دۆخی چارەڕەشی مرۆڤ وا لە ڤۆڵتێر دەکات لەو گوزارشتە تیۆلۆژییە بپێچێتەوە کە دەڵێت “هەموو شت باشە” (All is well) یان “هەر شتێک بوونی هەبێت، حەقە” (whatever is, is right). بەپێی ئەم ئەکسیۆمە، هەر شتێک، هەر خراپەیەک، هەر هەڵەوپەڵەیەک لەم جیهانەدا هەبێت پاساوی خۆی هەیە، تەنانەت کارەساتەکانیش لەسەر ئیرادەی خودا ڕوودەدەن، مەرامێکی شاراوەیان لەپشتە، بەشێکن لە عەدالەتی خودایی، سزای گوناحی مرۆڤەکانە و هتد. ڤۆڵتێر دەپرسێت، ئەگەر بڵێین خودا سزای گوناحباران دەدات، ئەی خۆ مناڵانی شیرەخۆرەش لەم کارەساتەدا دەمرن؟ مەگەر ئەوان چ گوناحێکیان هەیە تا بکەونە بەر غەزەبی خودا؟ یان ئەگەر بڵێین خوا ئەم یان ئەو شار لەبەر خراپەکاری سزا دەدات و ئافاتیان بەسەر دەبارێنێت، ئەی چی بڵێین دەربارەی ئەوەی شارگەلێکی خراپەکارتر لە شارە نەفرەتلێکراوەکان هەن و کەچی هەر بەپێوەن؟ لە شیعرەکەدا ڤۆڵتێر دەڵێت خۆ پاریس و لەندەن لە لیشبۆنە باشتر نین، بگرە ئەوان زیاتریش لە چێژە دونیاییەکان نوقمن، ئەی بۆچی خوا بەتەنیا لیشبۆنەی تەفروتوناکرد و لە پاریسدا خەڵک هەر خەریکی سەما و هەڵپەڕینن؟ کارەسات، پرسی خراپە زەقدەکاتەوە و تێڕوانینی تیۆلۆژی تووشی قەیران دەکات. واتە لەم شیعرەدا ڤۆڵتێر داکۆکییەکەی لایبنیز دەخاتە ژێر پرسیارەوە: بیرۆکەی ئەوەی کارەساتەکان شتێکی ناچارین لەڕاستیدا ناکۆکە لەگەڵ ئایدیای خودای هەمەتوانا، چونکە ئەم ناچارییە دژە لەگەڵ قودرەتی خودا؛ گەر باوەڕدارێک بڵێت ئەم کارەساتە هەر دەبووایە ڕووبدات، ڤۆڵتێر واتەنی “سنوور”ی بە توانای خودا داناوە. بەڵام بەهەمانشێوە گەر بوترێت کارەساتەکان بە ئیرادەی خوا ڕوودەدەن، دیسانەوە ناکۆکە لەگەڵ بیرۆکەی بەزەیی و میهرەبانی و عەدالەتی خودا، چونکە ئەوە چۆنە لەمیانی ئەم کارەساتەدا بێتاوان و مناڵانیش دەمرن؟ ئەم گومانە لەم وێنایەی خودا گومانێکی مۆدێرن و ڕۆشنگەرانەیە.

ئەو شتەی ڤۆڵتێر و کەسانی دیکەش لەمیانی کارەساتەکاندا دەهەژێنێت نەک تەنیا مردنی بێشوماری مرۆڤەکان بەڵکو شێوازی کارەساتاوی مردن و ئازارچەشتنیشە: هەلاهەلابوون، لێبوونەوەی ئەندامەکانی جەستە، گیرخواردن لەبن داروپەردووی کەلاوەکان تا گیان دەرچوون. بەدەر لە بیرۆکەی عەدالەتی خودا و باشترین جیهانی مومکین، ئەم جۆرە مردنە لێدانە لەو فەنتازیایەی دەربارەی مەرگی ئارامیش هەیە: مردنێکی بەکاوەخۆ و تەقەنەر. مردووانی چنگی کارەساتەکان نەک تەنیا ژیان

بەڵکو مردن□ک□ی ئارامیش لەدەستدەدەن. لە کارەساتدا، کەوڵە هارمۆنیەکەی سرووشت دەکەوێت، و لەجیاتییەکەیدا وەک بێگانەیەک، وەک “ڕیاڵ”ێک هەڵدەکوتێتە سەرمان. کارەسات، پەلاماری ڕیاڵە بۆ سەر پانتایی ڕەمزیی مرۆڤەکان.

“ئارامیی تەماشاکاران” ئەو شتەیە کە ڤۆڵتێر بە خەمساردییەکی نامرۆیی دای□د□ن□ت، و د□ی□داتەپاڵ فەیلەسووفێکی وەک لایبنیز و میراتگرانی. بەڵام لێرەدا دەبێ ئێستێک بکەین: ئاخۆ ئەو کەسانەی وا ئەرز لەبن پێیان دەهەژێت، ئامادەن هێندە بەسانایی وێنای ناو سەریشیان بهەژێنن؟ ئەم “ئارامییە” میکانیزمێکی دەروونییە تاکو بەر بە بوومەلەرزەی فیکری بگیرێت. بۆ نموونە کەسێکی باوەڕدار کە شایەتحاڵی کارەساتێکە ڕەنگ□ □□ل□باتی ئەوەی چیتر لە مانای خودا بکەوێتە گومان، خودی ئەم کارەساتە بە تاقیکردنەوە و ئیرادەی خودا ببەستێتەوە. ترسی باوەڕدار لە لەدەستچوونی ئاسمان کەمتر نییە لە ترسەکەی لە لەدەستچوونی زەوی.

ل□ بارەی ن□ ڤلێتی(کچەی خوێنەر) کەمێ دەدوێم-3.. نووسینی: تەلار تاهیر

- **بەشی سێیەم**

ئەو ڕۆشنبیرانەی کە زەفەریان بە کچەی خوێنەر برد ، جۆرێکی تری قوربانین ، چونکە چەند ڕۆشنبیر بیت ، ئەگەر لە کۆمەڵگایەکی دواکەوتووە گەمارۆ بدرێیت کاریگەری نەرێنی لەسەر بیروباوەڕت هەر بەجێدەهێڵن ، (فیۆدۆر دۆستۆڤسکی) لە ڕۆمانی (شەیتانەکان) ئاماژە بەوە دەکات (بیروباوەڕیش وەك ڤایرۆس واهایە، ڤایرۆس بەتەنیا توشی جەستە نەبێت، بەڵکو دەکرێت توشی عەقڵیش بێت) .

یاخۆ لە کیمیابارانی هەڵەبجە باسی ئەو کەسانە ناکەم کە شەهید بوون ، بەڵکو باسی ئەو کەسانە دەکەم کە ڕزگاریان بوو

لەو کارەساتە ، ئەگەرچی ڕزگاریان بوو بەڵام ، بە ئێستەیشەوە کاریگەری نەرێنی لەسەر دڵ و دەروونیان جێهشتووە، واتە دەتوانین بڵێین عەقڵێتی پیاوسالاریش جەنگێکە دەبێت هەمیشە لە ڕوو بەڕوو بوونەوەیە بیت.
لە مێژووی کتێب و مەعریفەیە نەمبینیووە کەسێك بوبێتە قوربانی هاوشێوەی کچەی خوێنەر، مەگەر کەسێکی وەك جاحز کاتێك کتێبخانەکە دەڕوخێت بەسەریدا، بەڵام ئەمە لەدوو حاڵەتی جیاوازن، بەڵام ئەمە هەرچۆنێك بێت لەکۆتادا عەشقە، عەشقیش بەبێ قوربانیدان بوونی نییە.
تاوانی کتێب چیی□؟ئەگەر قوتابیەکە بەهۆی گەمژەیی مامۆستایەکەوە دڵی لە قوتابخانە و ڕێگای بەرزی مەعریفە بتۆڕێت.
تاوانی قورئان چییە ؟ ئەگەر کەسێك هاوشێوەی نوسەری گەورە تەها حوسێن بەهۆی چەند مەلایەکی نەزانەوە دڵی لە پاکی و جوانی ئاینی پیرۆزی ئیسلام بتۆرێت.
یەکێك لەهەڵە دیارەکانی کچەی خوێنەر ئەوە بوو ویستی لە ڕێی جەستەوە مانەوەی هەمیشەی خۆی لە دنیای مەعریفەیە بۆ خۆی مسۆگەر بکات ، بێئاگا لەوەی دنیای ڕۆشبیری لەگەڵ دنیای سۆز و عاتفیەتدا بۆ هەمیشە یەك ناگرێتەوە، چونکە لە دنیای ڕۆشنگەری هەمیشە عەقڵ باڵادەستە، هەر بۆیە بە کچێکی خراپ لە قەڵەم درا، هەرچەندە ڕۆشنبیر ئەو کەسە نییە کە هەڵە نەکات، بەڵکو ئەو کەسەیە هەمیشە وانە لەهەڵەکانی خ□ی□وە فێر بێت.
لە خوڕەم سوڵتانیان دەپرسن: چۆن پیربوویتە لەکاتێکدا سوڵتان سلێمان هەر خۆشیدەوێی؟
ئەویش لەوەڵامدا دەڵێت: (جوانی ڕوخسار هەر ماوەیەك دەتوانێت حوکم بکات، بەڵام جوانی عەقڵ بۆ هەمیشە، ئەگەر بتەوێت جێگات لە دڵی بەرانبەرەکانت بهێڵیتەوە دەبێت عەقڵ هەمیشە سەنتەر بێت) .
کاتێك هەر جارەو ڕۆشنبیرێك بۆ حەزێکی کاتی خوی بەڵێنی درۆ بە کچەی خوێنەر دەدا ، ئەم جۆرە ڕەفتارە جۆرە حاڵەتێکی دەروونی ناخۆش و بەئازاری لەلای کچەی خوێنەر دروست کرد تا دەگاتە ئاستێك دەستی دەچێتە خوێنی مەولوود ئەحمەدی چیرۆکنوس و دەیکوژێت، لە چیرۆکی ئەو مەڕەی بوو بە گورگی عەزیز نەسین، باسی مەرێك دەکات کە خاوەنەکەی هەمیشە ئازاری دەدات، لە ئەنجامی ئەو ئازارانە مەڕەکە دەبێت بە گورگ و دڕەندە، لە دوایدا دەڵێت: تکایە شتێك مەکەن مەڕەکان ببن بە

گورگ.

کچەی خوێنەریش لە ئەنجامی ئازارێکی زۆرەوە دەبێت بە مرۆڤکوژ ، لێرەیشدا مەبەستم ئەوە نییە ئافرەت بیشوبێنم بە مەڕ ، بەڵکو مەبەستم ئەوەیە کە بوونی ئەو ئازارە سەختانەیە کە مرۆڤ و بوونەوەرەکان لە پەڕی سادەیی و میهرەبانیەوە دەیانکاتە بە دەڕندە.

مەرجیش نییە هەموو نوسەرێك ڕۆشنبیر بێت، بەڵام ڕەنگە زۆرینەی تاکەکان کۆمەڵگە ناتوانن قەناعەت بەوە بکەن، کە ناکرێت نوسەرو شانۆکار هتد..

ڕۆشنبیر نەبن، هەر بۆیە کچەی خوێنەریش دەکەوێتە ناو ئەو هەڵەیەوە، لە حاڵەتێکدا ئەگەر ڕۆشنبیریش بن شێوازی پەیوەندی و جۆری نزیکبوونەوەی ناهۆشیارانە لەبەرزی و شکۆمەندی مرۆڤ دەخات.

ئەم ن□قل□تە هەر ڕەخنە لە دنیای مەعریفە ناگرێت، بەڵکو ئاماژ□ی□ بۆ ئەو ناخۆشی و نەهامەتیی ئافرەتان لە کۆمەڵگایەکی دواکەتووداا.

وەك لە بەشی دووەمی کچەی خوێنەر ئاماژەم بەوە کرد، کە دەکرا بڕێکی تر درێژەیی بابەتەکە بکردایە، بەڵام هەندێجار نووسەران دەیانەوێت هەندێ بابەتی نووسینەکانیان بۆ خوێنەری بەجێبەهێڵن، واتە خوێنەر ئاوێتەو تەواوکەری دنیای نوسینەکانی خۆیانیان بکەن، بەڵام ئەمە هەرچۆنێك بێت نیهاد جامی ڕەچکەشکێنە، بەوەی ئەو بابەتانەی نەوتراوە تا ئێستە ئەم ئاماژەیی بۆ دەکات، کورد گوتەنی: ئەوەی لە ژێر بەڕەیە، دەیخاتەسەر بەڕە .

ئەو کەسەی یارمەتی کچەی خوێنەری دا لە فیلمە دۆکۆمێنتارەکە لەکۆتادا حەز لە کچەی خوێنەر دەکات، بەهەموو خاڵە نەرێنیەکانەوە کچەی خوێنەر قەبووڵ دەکات، بۆ نموونە لە شوێنکدا دەڵێت:

ئێستە لە دوا گرتەی فیلمەکە من پێی دەڵێم((من عاشقی تۆم، دەمەوێت ببیتە هاوسەرم ..تا کچێکمان هەبێت بە ناوی باران))

باران، ڕەنگە مەبەستی بارانی ئەو بەختەوەرییە بێت، کە لە ژێر سایەی تێگەیشتن و خۆشەویستیەکی ژیرانە هاوشێوەی چیرۆکی گوڵی بەربارانی هێمن بەرزنجی کۆیان دەکاتەوە، لەمەوە بۆمان دەردەکەوێت، ئەگەرچی نوسەر لەم ن□قل□تە ڕەخنە لە پیاو دەگرێت، بەڵام لە هەمان کاتە دەیەوێت بڵێت مەرج نییە هەموو پیاوێکی ڕۆشنبیر ئاستی تێگەیشتنیان بۆ ژن و ژیان وەك یەك

بێت، لەلایەکی ترەوە فیلمە دیکومینتارەکە ئاماژەیە بۆ شۆرش دژی عەقڵیەتی پیاوسالاری، چونکە شۆرش هەر ئەوە نییە بڕژێتە سەر شەقام، بەڵکو بەپێی ڕەخساندنی باردۆخەکەیە کە چۆن لەو ڕوانگەیەوە بێت دەگونجێت ئەسپی خۆت تاو بدەیت، وەك چۆن شەهرزاد لە ڕۆمانی هەزار و یەکشەوەیە لەناو کۆشکەدا شۆرشی کرد.

بە بۆچوونی منیش ئەگەر بریار بێت لە داهاتووە شۆرشێکی عەقڵانی بکرێت، لە پێناوی کۆمەڵگەیەکی تەندروست، دەبێت ئافرەت پێشڕەوی ئەو شۆڕشە بێت، چونکە مادام ئافرەت توانای ئەوەی هەبێت ببێت بەدایك و لە پێناوی ڕۆڵەکانی باکی نەبێت بۆ سەختی ژیان، ئەوە دەتوانێت گەورەترین گۆڕانکاری بکات، چونکە هیچ هێز و توانایەك ناگاتە هێزی ئەو میهرەبانییەی کە لە ناخی دایکە وەك ئاگرێك بڵێسە دەدات، مەگەر ئاگرەکەی باوەگوڕگوڕە هەندەی ناخی دایك بڵێسەدار بێت.

ئەم دنیا و ئەو دنیا بەدەر لەم دنیایە.. سەباح ڕەنجدەر

بڕۆی جارێکی تر خۆمان لە خۆمان ڕابمێنین
ژیان درێژببێتەوە
ئەمە دوودڵی ئەم پیاوەیە لەپێش گوڕ و ئاوێنە وەستاوە
دڵی ناکەوێتەجێ و بەملا و ئەولای پەراسووی دەکەوێت
* * *
هەڵم تاودەدەم بەرەو ئاسمان
با ببارێ
بەڵا لادەدا و وێنەی ناو کاتی مردوو
دەکاتەوە بە هێنگ
بۆ بەهێزکردنی شیلێ دەیان ڕژێنێتە کۆڵانێ ڕووپێوە نەماوەکانی شار
شارێك لە بیرەوەریدا خوێنی ناو برینی دەردەکەوێ
کاتژمێریش دەبەمە دواوە
ڕوخساری نوێژکەرێك گەڕایەوە ناو یەکەم گزنگ

شان و ملی دایکی تامەزرۆیی شێلا
لە شێوەی شیر هەوێنبوو
خوێنی ناو برینی ناسی و شمشێری ڕووتی درادەست
نەبووە وێنەی ناقۆڵا و پەڵەیەکی هەڵبزڕکاو
لە نزیك ڕێگایەك دانیشتووم و هێز دەخەمەوە ئەژنۆم
ڕۆژ سپێدە بدات
بە ڕوونییەکی تەواو ڕوون دەچمە ناو شار
ڕووەکی تیشکی سەرسووڕهێنەر
ڕەگی دەهێنێتە ناو دەستی و گەڵاکانی ناکەون
دەشتاییەك کە خاوەنی کلیلەکانی دنیایە
ڕوخساری گەرمی باپیرانی هەواڵ کوژراویش
دەرگای شار کلیل و قفڵی نەکەوتووە
لە سێبەری کلکی ئەژدیها داندراوە
هاتوچۆ تێیدا دەستی بە تاج
بۆ سەری کەس درێژ ناکات
جگە لە نەریت و ڕێوڕەسمی پشیلە
نامۆ و ناکام لەبەر ئاگری حەوت ماڵان
بەچکەی چاونەپشکوتووی گەرم دەکاتەوە
مۆسیقای پێی ئاشنا نابیسترێ
ئاوی شار لێڵ و گرانە
بەڕۆژوو ناتوانێ بیخواتەوە
شیعر و نوێژی هاوڕێ خاکییەکەم
دواڕکات لە بەرەبەیاندا ناسینە لە چاوێکی گەرمدا
ئاسۆی تێدا سووردەبێت و دەبێتە هێلانەی قەتێ
یان شکۆی ئاهەنگێکە
دڵی بۆمان دەکاتەوە و لالەی دەستی خوماران دەهێنێتە ناومان
دەستێك دەبێتە هەڵگری
هەموو ناو و میوەی درەختە بە تەمەنەکان
بە دەشتاییەکی تابڵێی ڕوون ڕادەکا
هەناسەیەك وەردەگرێ
چاوی بەرزدەکاتەوە و دەبینێ سوارێك
نهێنی ڕاگرتووە و بۆ لای دێ
بێپەروایی چووەتە ڕەگیەوە و لەناو گەشەی دەژی
ئێمەین بە دەورییەوە گەرمایی گیانین
هێز دەخاتەوە ئەژنۆی و دێتەوە شار
پەیکەری ناوداران کەسمان ناناسنەوە
دەپرسن ئێوە پشتێنی کام پشتن

پێش بەرزکردنەوەی دەستی دوا ماڵئاواییان
سەرتاساو برینیان پاراو نەکراون
خۆیان لەبیرچووەتەوە و تەماشای باڵندەیەك دەکەن
بەسەر هێلکەی بەسەرچوودا کڕکەوتووە
ناوچەوانی درەوشاوەی دەبێتە دەشتاییەك کە
خاوەنی کلیلەکانی دنیایە
باڵندەیەکی هاوەڵ خراپ دێتەوە ناوی و سەرگەردان نامێنێتەوە
لە گەرمایی باڵیدا
بۆنی خۆشی قەڵەمتێز و
گوڵدانی زەماوەند و
لەخەو هەستانی دوای هەڵگرتنەوەی گەزێی خەون و
ڕۆژی هەستانەوە دێیان بۆمان دەکەنەوە
دژی باڵ شەڕ ڕاناگەیەنین
فڕین سێبەرە بەسەر ڕێگاکانەوە و ئاواتت دەدا
باخی میوە لە بەیانییەوە چاوەڕوانە ببیندرێ و هێڵەکان ڕوونتربن
بە تەنیا دەنکە هێلێك بشکێنە ناو
چاپەست و ئاگری حەسرەتێکی کۆن خۆشکە
بە سەد هەزار زمان قسە دەکات
بابەگوڕگوڕ دایکی دووگیان بە کوڕ کوڕی لەبارچوو
شەرابێکی بە تێکشکاوی خەوتوو
ئەسپی خولیا یاڕی یەکپارچە بریسکەیە و بەئاگای دێنێ
دەیخاتە دڵی هەموو خاوەن پرسێیێك
دەرکەوتن دێت و دەبێتە خاوەنی ئاگری پاگژکراوە
ئومێد لە هێڵەکانی ئەمپەڕ و ئەوپەڕت دەڕژێنە
ناویەك و لە بۆنی گوڵ ناترسی
مشتێك گەنم لەبن کووپەی ماڵ دەچێنیت
زانیت چی لە بیرخۆت ببەیتەوە
چیش بەبیر خۆت بهێنیتەوە
دوورییەك وەك سادەیی گوڵت لێ دەگرێ
لەناو چاوترووکان وەرت دەگرێ و دەتباتە ماڵێك
بەختەوەری تێدا نووستوون و تەزووڕێژێك لە ڕاسپاردە
ڕژاوەتە ئەو سندووقەی ناڵە و لاوانەوەی دایکانی پاراستووە
جانتاکەت لە شانت داگرە و کەلوپەلی پێویست جیابکەرەوە
دوودڵ بەسەر پرددا مەوەستە
تکا دەکەم پەلە بکە کاتژمێر بخوێنەوە و بپەڕەوە
کیژانمان کەزییان بە ئاڵای
بە سێبەر و هەتاوی تێوە دەنووسێنن

لە ئاواز و یەکەم تەزووی درەوشانەوەدا نقوومن
کەوان دەشکێن و تیر دەکەونە خوارێ
فەرمانێك لە باڵدا دەنگ هەڵدێنێ
لەقلەق لە هەولێر هەڵفڕە
دڵەڕاوکێت هەرگیز دوایی نایەت
زێد ناوکی سێوێکە میوەی تر هەوێن دەکا
وەك منداڵ گەورە دەبێ و چیاش
لانەی کەروێشکی گۆشتنە
دیواری رەش نییە
کاتێك خەریکین تەماشا دەکەین
مردن بەلاماندا تێپەڕیبوو
مانگیش لەسەر کانیی پەیام و ئیلهام خەوتووە
ڕوخساری جەربەزەیەکە لەسەر پەرداخی پڕی بەرزکراوە دێتە دەنگ
دەیەوێ هەموو ئەوانە ببینێ بەر لەو مردوون
* * *
ئەی مۆزەخانە و شەمێ و مۆمێ
ڕسکان لە گوڵەئەستێرەی هەمووان و
مەند و کەمدووی خەمڵین و
هۆگری ئەزەلی و
تاجی رەنگ و شێوە گرتوو
کاتی هاتووە
دەشتاییيەك کە خاوەنی کلیلەکانی دنیایە
لە خۆی دڵنیابێ و وشە بە وشە
سەروەریی پەروەردە بکا و کۆیلەکان بکڕێتەوە
چیا بە هەڵدێر کۆتایی نایە
تفەنگی دووربیندار تانەی لەسەر چاوە
ئاوازی تایبەتی نییە
ئەسپی خولیا سواری گەیاند و زەوی فراوانتر بوو

کانوونی یەکەمی 2018 هەولێر

دەقی تەمەن / ٣٤. . ناڵە حەسەن

١
لە شەوێکی خامۆش
خامۆش وەک خەوتنی
ژێر کەپرەکانی مردن
بە شازادەیەکی ڕووتی
نێو کۆشکە شووشەبەندەکانی شیعرم گوت / ئەی شازادە
تۆ دەتوانی لەسەر جەستەی خۆت لە خاچم دەی
ئەویش گوتی / ئەی شاعیرە ڕۆژهەڵاتییەکە
من دەمێکە لەسەر جەستەی خۆم لەخاچم داوی
بەڵام حەیف / کەتا ئێستا پێت نەزانیوە …!
٢
ئاوێنە تاریکەکانی شەوم شکاندن
چونکە وێنەکانی تۆیان تەلخ
پێشان دەدا
ئێستا من
لەناو ئاوێنەکانی خۆرەتاودا
سەیری تۆ دەکەم
لەوێدا
سەماو جوانییەکانی ڕوخسارت
کتومت وەک خۆیان دەردەکەون
٣
خاڵخاڵۆکە خاڵنەخشینەکەی خەونەکانم
ل□ نێو لەپی دەستەکانت خەوتووە
پەنجەرەکانی دڵت مەکەرەوە بۆ ڕەشەبا و
نینۆکەکانیشت
بە ڕەنگەکانی نیو تابلۆکانی مردن ڕەنگ مەکە
لێگەڕێ با
خاڵخاڵۆکەی خەونەکانم / خەون
بە دونیایەکیتر و
بە ژیانێکی تر و
بە زەمەنێکی زێڕینی ڕووناکەوە ببینێ
٤
من کەسێکم
بە چەندین هەوراز و نشێو تێپەڕیوم

بەسەرپشتی شەپۆلەکان بازمداوە و
بەنێو خەرەندە چڕەکانی ئایدیۆلۆژیاکاندا
چوومەتە خوارەوە
لەنێو چوارچێوەیەکی دیوار ئەستوور
بۆ زەمەنێکی دوور و درێژ ماومەتەوە
لەوێدا بێئاگا لە خۆم
بە قووڵایی سییەکانم
قومم لە جگەرەی دۆگمایی داوە
هەمیشەش / تابلۆی نائومێدی□کانم
بە درەختی تەنیشت ڕێگاگان هەڵواسیوە
جارجارەش خۆم داوەتە
بەر بارانی عەبەسییەت و وجودییەت
بەڵام بەوە دڵخۆش و دڵفرازم کە
بۆ تەنها جارێک و چرکەیەکیش
پەنجەکانم بە تەنییە ڕەشەکەی
دەورەی مەنجەڵە گەورەکەی
دانووی ڕەشبینی ڕەشنەکردووە
دەستم لە چارۆگەی خەونەکانم و
لە پشدێنی ژیان بەرنەداوە …!

٥

وەک گۆزەیەکی بەر باران
پڕم لە بێدەنگی
بێدەنگیم پڕە لە گەردەلوول
گەردەلوولی عەشقم
پڕە لە پشکۆ
پشکۆی خەونەکانیشم
ئاوسن بە تۆ …!

٦

چ خەیاڵێکی کوشندە و مەرگئامێزە
کاتێک لە نیشتیمانی من
فریشتەکان دەبن بە شەیتان و
شەیتانەکانیش بە فریشتە
منیش وەک شاعیرێکی نەفرەت لێکراو و
وەک ئادەمێکی لە بەهەشت دەرکراو
دەبێ تائەبەد
غوربەت بکەم بە ماڵی هەمیشەییم و

ھەر لەوێشدا سەر بنێمەوە
٧
بۆ بینینی ڕوو ناکی لە درزێکەوە
تەمەنێک لە نێو
شەوەزەنگە تاریکەکان ماوم□ تەوە
بە گلۆرە و داوە ڕەنگاوڕەنگەکانی عەشق
دەیەھا مافووری ڕەنگینم بۆت نەخشاندووە
تا بەنەرمی بەسەریا بڕۆیت و
ژیانیش لەگەڵ لەنجەو لارت
جوانتر و ئیرۆسیانەتر بدرەوشێتەوە
٨
وەتەرەکانی دڵم
ھێندە گۆرانی
بۆ مرۆڤە بەشمەینەتیەکان و
عاشقە نامورادەکان پێ ژەنراوە
وەک دارتەلی کارەبای گەرەکەکەمان ماندووە
ماندوو ماندوو ماندوو
ناوە ناوەش بە شریخەیەکی شێتانەوە شۆت دەکات و
کەسێکیش نییە بیت چاکی بکاتەوە
ھێندە نەبێ جاروبار
کۆڵارەی دەستی منداڵە پێخاوسەکان و
کۆترە شینکە کێوییەکان
بە ئارامی لەسەری دەنیشنەوە …!
٩
من ناتوانم لە ھیچ شوێنێ ئۆقرە بگرم
ھەر دەبێ / بڕۆم و برۆم و بڕۆم
چونکە / لە ھەوڵەکانم بەو ھاوکێشەیە گەیشتم
پڕم لەتۆ و بەتاڵبوومەوە لە خۆم … !
١٠
جوانیت لە چێژی ئەو دەقە شیعرییانە دەچێت
کە / سەرکەشانە و سەرچڵانە سەرمەستم دەکەن
شیرینی گوفت و ڕوخساریشت
لە ھەنگوینەکەی لای خۆمان
ئەی شێتۆکە نیگا شەبەنگییەکەی نێو شەوەکانی خەیاڵم
١١
ھێندە گوتم
تۆ لەنێو قووڵایی دڵم دای

تا / قافی قووڵایی و دالی دڵم
بوون بە دوو پیتە تۆخەکانی
ئەو مرۆڤە (ق ە ل ە ن د ە ر)ە ی
ئێستا لەنێو قووڵاییەکانی
دۆزەخی عەشق دا دەسووتێ …!
١٢
غەریبی
وەک کاغەزێکیی گەچراو وایە
فڕێدرا بێتە سەر گوفەکەکانی ژیان
من لەسەر ڕووی ئەم کاغەزە گەچراوانە
هەمیشە /
وێنە شێواوەکانی خۆم دەبینمەوە
١٣
هەرگیز بیرم لەوە نەکردۆتەوە
کە ڕۆژێک دێ
ژەنگی تیشکەکانی ڕووناکی
لەنیو چاوەکانم کۆدەبنەوە و
خۆڵەمێشی خەونە خەنەییەکانیشم
بینایم لێڵ دەکەن
هەور هەموو جەستە وشکهەڵاتووەکەم دادەپۆشێ و
خۆرەتاویش لەودیو جەستەی ئەستێرە ڕەشەکانەوە
خۆی لێم دەشارێتەوە

١٤
ژیان هێندە ناشیرین بووه
من لە هێماکانی تاریکی
ڕۆشنتر تێدەگەم
ئەو شاعیرەشم ماوەیەکە
بە ڕێنووسە ڕەش ڕەشەکانی
تاریکی دەنووسم
بۆیە / هەرکاتێک منت لێ ونبوو
لەنیو تاریکایی هەورە ڕەشەکان و
لەنێو سێبەرەکانی خۆت دا
بەدوای مندا بگەرێ …!
١٥
لەنێو خەیاڵ و بیرکردنەوەکانم دا
بەدوای فۆرمێکی تردا دەگەڕێم بۆ عەشق

کە لە ژێر ڕۆشنایی مانیفێستەکی شین
بەختەوەری گالیسکەیەک بێت بە ژیان و
ژیانیش شکۆفەیەکی پرشنگی بێت بە جوانی
کات بە هێلەکی بازنەیی نەسووڕێتەوە و
خەونیش لە نێو دەفتەرێکی نارنجی
بە قەڵەمی ئاگر بنووسرێتەوە
مرۆڤەکان (شاعیرانە بژین) و
شیعریش
بە خۆرەتاو خۆی رووت بکاتەوە
گەردوونیش وەک زەردەخەنەی
سەر ڕوخساری گوڵەگەنم
سەمفۆنیایەکی نوێ بێت بە خۆشەویستی …!

بەفرانباری

٢٠٢٣

پێویستە ئەنجومەنی پارێزگای سلێمانی هەڵوەشێتەوە.. عوسمان حاجی مارف

ئەو نوسراوەی لە ئەنجومەنی پارێزگای سلێمانییەوە بە واژۆی چەند ئەندامێکی ئەو ئەنجومەنە بڵاوکراوەتەوە، دەربارەی ئەو مشتومڕەی لەنێوان چالاکەوانانی کۆمەڵگای مەدەنی و ڕێکخراوەکانی ژنان و ئیسلامییەکان کە لە سنوری پارێزگای سلێمانی و پارێزگاکانی تری هەرێم لە ئارادایە دەربارەی جێندەر، ئەوە دەسەلمێنێت ئەو ئەندامانەی ئەنجومەن کە لەو چەشنەیان واژۆ کردووە، لەلایەک خەریکن زیادڕەوی لە سنوری دەسەڵاتی کاری خۆیاندا دەکەن، لەلایەکی تریشەوە دەبنە هۆکاری گێرەشێوێنی و نمونەی پێشێلکردنی ئازادی بیروڕا.
بەجیا لەوەی نوسراوەکەیان نابجێ و نایاساییەو هەتا دەرچوونیشە لە سنوری کاری خۆیان، لەهەمانکاتدا بەو کارە نایاساییە دەیانەوێت لە ڕێگای ئەو نوسراوەوە فەزایەکی کۆنەپەرستی بەسەر شاری

سلێمانیدا بسەپێنن و مشتومری ئازاد بەبن□ست بگەیەنن. واتە ئەو کەسانە شایانی ئەوەنین ئەندامی ئەنجومەنی سلێمانی بن، چونکە لەبری ئەوەی خەریکی کاروباری بەڕێوەبردنی پارێزگای سلێمانی بن، بە ویست و ئارەزو و بەپێی بۆچوونی خۆیان دەیانەوێت نوسراوو بڕیارو یاسا ب□ڵاوکەنەوە، هەر بەو شێوەیەش هەوڵئەدەن دەرگای ئازادی و چالاکی بیروڕای جیاواز ببەستن.

سەرەتا هەواڵەکە وەها بڵاوبوەوە کە ئەنجومەنی پارێزگای سلێمانی بڕیارێکی لەسەر وەستانی مشتومرو قسەوباس لەسەر جەندەر دەرکردووە، دواتر ڕونکردنەوەیەک بڵاوکرایەوە کە ئەوە "تەنها نوسراوێکە لە لایەن چەند کەسێکەوە واژۆ کراوە، بەڵام بۆئەوەی ببێتە بڕیار، دەبێت لەکۆبونەوەی فەرمی ئەنجومەندا دەنگدانی لەسەر بدرێت".

بەجیا لەوەی هەڵوێست و بۆچونی من چیە لە بەرامبەر پێکهاتەی پارێزگا و ئەنجومەنەکەیان لەسایەی دەسەڵاتی حزبەکانی کوردایەتیدا، بەڵام لەگەڵ ڕێزم بۆ ئەو ڕونکردنەوەیە، پێویستە ئەوە بۆ تەواوی ئەندامانی ئەنجومەن ڕۆشنبێت، کە پارێزگا و ئەنجومەنی پارێزگای سلێمانی لەچوارچێوەی پێکهاتەی خۆشیاندا، دەزگایەکی جێبەجێکەرن و بەشێکن لەوەزارەتی ناوخۆ، واتە نە پارێزگا و نە ئەنجومەنەکەی و نە وەزارەتی ناوخۆش ڕێگەپێدراو نین بڕیارو یاسایەک دەربکەن باز بەسەر دەستورو یاسایەکەیاندا بدەن کە لەپەرلەماندا پەسەندکرا بێت. ڕاستە هەرێم لەئێستادا دەستوری نیە، بەڵام هیچ بەندویاسا و ڕێسایەکیش پەسەند نەکراوە لەلایەن پەرلەمانەکەیانەوە کە سنور بۆ ئازادی سیاسی و ئازادی بیروڕاو مشتومر دانرا بێت. بۆیە هەرلەوچوارچێوەیەی کاروباری بەرێوەبەرایەتی خۆشیاندا بێت، ئەندامانی ئەنجومەنی پارێزگا بەهیچ جۆرێک بۆیان نیە نوسراوێکی لەوچەشنە بخەنە ناو کۆبونەوەو دەنگدانەوە.

هەڵبەتە خولقاندنی دۆخێکی لەم چەشنە بە واژۆی کەسانێک لەسەر نوسراوێک و بەڕونکردنەوەیەکی ناڕۆشنەوە کە لەلایەن ئەندامێکی ئەنجومەنەکەوە بڵاوکراوەتەوە، بەشێکە لەچۆنیەتی پێکهاتەو بێسەروبەری و ئەو گێژاوەی حکومەتی هەرێم دەرگیر□تی لە بەڕێوەبردنی کاروباری حکومەت و کۆمەڵگادا.

هەرێمی کوردستان نەیتوانیوەو ناتوانێ لە چوارچێوەی دوو زۆنی زەردو سەوزو دەسەڵاتی بنەماڵە بێتە دەرەوەو هیچ دەزگاو دامەزراوەیەکیش بەجیا لەوەی بەهیچ جۆرێک لەخزمەتی خەڵکدا نیە، لەهەمانکاتدا لەچواچێوەی یاساکانی خۆشیاندا نا□و□ات بەڕێوە. بۆیە کەسانێک بەناوی ئەنجومەنەوە فرسەت دەهێنن ئەوەی خۆیان مەبەستیانە بۆ کۆتایبه□نان بەو مشتومڕە بە قازانجی سیاسەتی ئەو حزب و

لایەنەیە کە کاری بۆ دەکەن، وەکو نوسراوێکی “فەرمی” کە وەڵام بەنیازی خۆیان ئەداتەوە واژۆ بکەن، دواتریش ڕێگایەکی بۆ پەیدا دەکەن بیکەنە بڕیار.
بۆیە دەکرێ پێشنیاری ئەوەیان بۆ بکەین گەر وەک چاکسازیەکێش بێت لەئێستادا، پێویست دەکات هەرلایەنێکی دەسەڵاتداری پەیوەندیدار چۆن بەگونجاوی دەزانێت، متمانە لەو ئەنجومەنە وەرگرێتەوەو کاری ئەنجومەنی پارێزگای سلێمانی ڕاگرێت و هەڵوەشێنێتەوە، دواتریش لەو چوارچێوەیەی کە خۆیان ئێستا کۆمەڵگە بەرێوەدەبەن هەڵبژاردنێک بکەن کە ئەندامانی هیچ حیزبێکی تێدانەبێت، دەنا لەراستیدا ئەوەی پێوویستەو دەبێ ئەنجام بدرێت نارەزایەتی جەماوەری و ئامادەیی دەورو دەخالەتی راستەوخۆی خەڵکە کە تەواوی دەمودەزگاو پێکهاتە و حکومەتەکەیان راماڵێت، لە رێگەی ئاڵوگۆرێکی ریشەییەوە دەسەڵاتێک دامەزرێنرێت نوێنەرایەتی راستەقینەی خەڵک بێت.

(من)ایەتی لە تۆغیانی هەڵکەوتنیدا.. نەژاد عزیز سورمێ

خەیاڵ بۆ ئەوە دەچێ لەوەتەی ئادەمزاد قۆناغی کۆکردنەوەی بژێوی بەجێ هێشتووە و گەیوەتە قۆناغی جێگیربوون و عاقڵی بە پاوان و پاوانخوازی شکاوە ، کەڵکەڵەی منایەتی تێدا بزوتووە..

با شاش نەچین ، مەبەست لێرە هەر ئەو (منایەتی)یە ‌ نییە کە بیریارانی چەپ و ڕاست لێکیان داوەتەوە ، بەقەد ئەوەی باس لە دڵتاریکی و کینەجوویی و چزوو وەشێنی و فشار پێکەێنانە بە خۆدیدەیی و هەموو ئەو دەرگا و بانە ئاشکرا و نهێنییانەی دەچنەوە سەری.

ئێستا منایەتی بە هەڵپەیەك لە کۆمەڵگەدا تەشەنەی کردووە ، دەرفەتی لێکهەڵاوێردنی نەوەکانیشی وێکەێناوەتەوە ، تۆ دەتوانی (منایەتی) چۆن لە بەناو تەمەندا چوویەکدا ببینی ، ئاوەهاش لە تۆلازێکی هەرزەکار ، لە گەنجێکی کامڵدا هەست پێ بکەی..

با خەیاڵمان دوور نەڕوا کە لەوە حاڵی نین بەشێکی ڕواڵەتی پێشکەوتن لەخۆ خوێندنەوەدایە کە ڕەگەزی کێبەرکێ و ململانێ دروست دەکا و ئیکسیری پێشکەوتنە ، بەڵام ئەو دیاردەیەش کە دەگاتە سنووری بەخۆوەژییەتی و حیساب نەکردنی بەرامبەر تەنانەت لەوەندەی لە توخمی ئادەمیایەڵتیدا کۆدەبنەوە ، شیرازەی ژیان لە باڵ یەك دەردێنێ ، بنیادەم ئەو بوونەوەرە جوانە ، لە باتی ئەوەی ببێتە کانگەی کۆڕگەرمی و جوانیی ژیان و درەوشانەوەی ، زۆر لەو گیانەوەرانە دڕندەتر دەردەکەوێ کە ئێمە وەك ئادەمی و مرۆڤ بە دڕندەیان ناو دەبەین هەر ئەو منایەتیەشە لە بەتەنێی و یەك یەك ژیاندا سەرچاوە دەگرێ و ڕادەی ئەم پەڕی (عەدالەت)یش بە زیندووی چاوان دەنێژێ ، بەو ئاستەی (منایەتی) خودی خۆیشی لەبیر دەباتەوە ، ئینجا تۆ بیری لێ بکەوە..
ئەوەش تیوراندن و پرسیارپێچکردن نییە ، دیاردەیەکە ئەگەر لەگەڵ سرووشتی ئادەمزادیشدا بێ ، هیچ وەختێك وەك ئێستا دیار و هەڵکەوتوو دوور لەوەی پێی دەگوترێ ویژدان پەرەی نەسەندووە ، بەو چەشنە هەموو چین و توێژ و ئاست و وەچە جیاوازەکانی گرتووەتەوە..
هیچ وەختێکیش بەو جۆرە ئاسێی بە نادیاری نەشاردووەتەوە و بە لێڵی دەرنەخستووە .
لێرەڕا دەخوازێ تا ئاسۆمان بەدوایی لێ ون نەبووە بڕیار بدەین بە هەر ڕادەیەکی وەك مرۆڤ لەسەری کۆك دەبین پێکەوە بین..
با تاقیی بکەینەوە ، ئەگەر بۆ ماوەیەکی کورتیش بێ .

بیرەوەرییەکانی فەقێیەکی گومڕا-(48).. شەماڵ بارەوانی

بەشی چل و هەشت

کاکە مەلا لەخەمی برا موسڵمانەکانیەتی، یان گیرفانەکەی خۆی..!؟

لە بەشەکانی پێشوو ئاماژەم بەوەکرد کە لە کاتی خوێندنی ئیسلامی و سەردەمی حوجرە و ژیانی فەقێیاتیم دا، هەموو ساڵێک مانگی ڕەمەزان، بۆ مەبەستی مەلایەتی ڕەمەزان، هەرساڵێ و دەچوومە

گوندەکی.

کەم وابوو دوو ساڵ لەهەمان دێی پێشووتر دووبارە ببمەوە بە مەلای ڕەمەزانە. جا هەر کە دەڕۆیشتمە هەر دێیەکی تازە، زۆر زوو کۆمەڵێک هەرزەکاری وەک خۆم دەم ڕووت و بێ ئەزموون لێم خڕ دەبوونەوە و دەبووین بە برا و برادەری گیانی بە گیانی و تا ڕۆژی جەژنەی، گەلێک جار لە مزگەوت شەو و ڕۆژ پێکەوە دەماینەوە.

ئەوە ساڵێکی چوومە دەشتی کەندێناوە و لای دیبەگەی. عەیب نەبیت هەندەی دەمهێنا و دەمبرد و بیرم لێیدەکردەوە، قەت بڕوام نەدەکرد دێیەکی چەور بیت و زەکات و خێر و سەرفیترەیەکی وای تێدا وەربگرم، جێگای دڵ خۆشی و ڕەزامەندیم بێت.

گوتم دەبیت شتێکی بکەم، تا لەو خەم و قەڵەقیە ڕزگارم بیت و لەم یەکلایی ببیتەوە، بزانم چەندی وەردەگرم بۆ ئەم ساڵە.

ئەگەر وا نەکەم، ئەوە دەم شەق دەبات.

بۆ ئەو مەبەستە فێڵ و تاکتیکێکم دۆزییەوە.

بۆ جێبەجێکردنی پیلانەکەم و گەیشتن بە ئەنجامێکی جا دڵ خۆشکەربێت، یان، خوا نەخواستە بێزارکەر و ماڵوێران کەربێت، دەبیت زوو ئەو کارە بکەم و ئەوە یەکلایی بکەمەوە.

خێرا به دەرفەتم دەزانی و قەڵەم و وەرەقەیەکم دەرهێناو دەمگوت: یەڵە دەی لێم بڵێن چەند خێزان و نەفەر لەو گوندەیەی هەن؟ ئینجا بە حاسیبەی ماڵ بە ماڵ و خێزان بە خێزان و نەفەر بە نەفەر جوان جوان لێکمان دەدایەوە.

(هەندێ جاریش و لەهەندێک دێ، خۆم به تەنها ماڵەکانم دەژمارد و هەرماڵەی بە تەخمینی خۆم بەسەر چەند کەسێکم دابەشدەکرد و پارەکەم لێکدەدایەوە)هەرکە لێیان دەپرسیم و دەیانگوت: ئەو حیسابات و کیتاباتەت لەچییە مامۆستا؟ دەمگوت لە ئەوەی بزانم براو خوشکە موسڵمانەکانم چەندن. دڵخۆشم که دەبینم ئومەتی موحەمەدی لە زیادبووندان.

ئەی نەتان بیستووە پەیامبەرمان چەندە گرنگی بەو بابەتە داوە و هەمیشە دەیگوت(تزوجوا فإني مكاثر بكم الأمم،) و چەندە لە خەمی ئەوەیدابوو، ڕێژەی ئومەتەکەی بەردەوام هەر لەزۆری و هەڵکشان و گەشەدابیت.

ئای ئەو هەرزەکارانە چەندە گوناح و دڵپاک و خەشیم و بەستەزمان بوون و چەند زوو و خێرا هەرچیم بگووتبا، وەکوو کەلامی خوا و ئایەتی قورئان و فەرموودەی پێغەمبەری لێیان وەردەگرتم!

ئەوجە با سەرتان نەیەشێم و لە کورتی بیبڕمەوە، جاکاتێک حیساب و کیتابەکەمان تەواو دەبوو،

گەر ژمارەیان کەم بوایە، جەوم سفر دەبوو و بێ تاقەتی و بێزاری هەموو بوونی دادەگرتم و لە داخان دەهری دەبووم و ئیمان لەکەلەما نەدەما.

دەمزانی زەکات و سەرفیترەی ئەوساڵیشم فت.

دووبارە بێ شانسی ڕووی تێکردمەوە و قوڕم بەسەری وەربوو و داهاتی ئەو ساڵەیشم هیچی وا نا بێت، کە شایەنی دڵ خۆشی و باس کردن بێت.

جا لەگەڵ برادەرە فەقێیەکانی دیکەشم، ک□ هەر یەکەو بەسەر دێیەکی دابەش ببوون، بەردەوام لەسەر خەت بووم، بە تایبەتی کاتی زەکات و سەرفیترە دانێ، عەیب نەبیت، بە تەلەفۆن هەواڵی یەکتری و دۆخەکەمان دەپرسی و دەمانگوت: دێیەکەت چەورە؟ خەڵکەکەی سەخی و دەست کراوەن؟ ئەمڕۆ چەندت وەرگرت؟.